

Surinaamse marinier Harry Molly (1901-1943)

ROB KOSTER

Inspectie Marinierskazerne Oostplein 1929.

In Levend Verleden van december 2010 en maart 2011 maakt Jan Bremer melding van een Surinaamse marinier, die op 14 mei 1940 – met ernstige brandwonden aan gezicht en handen – door schipper Coen Bot (1882-1961) met de reddingsboot Dorus Rijkers naar Den Helder wordt gebracht.

Het blijkt om Harry Michiel Antonius Molly (1901-1943) te gaan, een opvarende van kanonneerboot Hr.Ms. Johan Maurits van Nassau, die voor de kust van Callantsoog door Duitse vliegtuigen tot zinken is gebracht. Uiteindelijk overleeft Harry Molly zijn verwondingen, maar komt hij ruim drie jaar later in krijgs-gevangenschap door ziekte om het leven in de Duitse stad Ludwigsburg (bij Stuttgart). Na de oorlog (1951) wordt hij herbegraven op het Nationaal Ereveld Loenen (bij Apeldoorn).

Jeugd in Suriname

Over Harry Molly's Surinaamse jeugd is weinig bekend. Hij komt op 7 juli 1901 ter wereld in het district

Commewijne, als buitenechtelijk kind van wasvrouw Louisa Charlotte Julia Molly (1880-1961) en naar verluidt een Nederlands-Brabantse vader. De familienaam Molly komt in de Surinaamse archieven voor bij manumissies (vrijgelaten slaven) in het district Coronie. Zijn moeder trouwt nog op latere leeftijd – in januari 1929 – in Paramaribo met de dertien jaar oudere weduwnaar Charles Willem Wildeboer (1867-1931), die tweeënhalve jaar later overlijdt. Opmerkelijk genoeg vindt dat huwelijk plaats een week voordat Harry als marinier met Hr.Ms. Kortenaer Paramaribo aandoet (zie 'Staat van dienst'). In Paramaribo volgt Harry blijkbaar de Christelijke School der Vrije Evangelisatie, waar hij in 1911 (als late leerling) wordt bevorderd tot klas II.

In juli 1919 wordt Harry Molly gekeurd en voorwaardelijk aangenomen als soldaat derde klas (stam-boeknummer 7082) in het kleine Nederlandse koloniale leger in Suriname (TRIS). Eind december van dat jaar wordt zijn zesjarige verbintenis formeel bekrachtigd,

onder een eerste betaling van 100 gulden van 225 gulden tekengeld. Het resterende bedrag zal in drie jaarlijkse termijnen worden uitgerekt. In april 1921 wordt Harry bevorderd tot soldaat tweede klas en twee maanden daarna tewerkgesteld bij de gewapende politie met de rang van agent van politie derde klas. Agenten van politie doen dienst in zowel Paramaribo als de districten; zij moeten kunnen lezen en schrijven om bijvoorbeeld dagorders te lezen en eenvoudige processen-verbaal op te stellen.

Medio 1922 ruilt Harry de koloniale krijgsmacht in voor een zesjarig dienstverband bij het Nederlandse Korps Mariniers (stamboeknummer 3439M). Waarschijnlijk komt hij met het Korps Mariniers in aanraking door het bezoek van pantserdekschip Hr.Ms. Zeeland aan Paramaribo van 29 mei tot 7 juni 1922; het laatste bezoek van een Nederlands marineschip aan Suriname is dan ruim zes jaar geleden (pantserdekschip Hr.Ms. Kortenaer in januari 1916). De premie bij aanneming (handgeld) als marinier derde klas bedraagt 250 gulden, in die tijd een half jaarsalaris, waarvan 180 gulden bij indiensttreding wordt uitbetaald en het restant in drie gelijke jaarlijkse termijnen. Op 21 juli 1922 vertrekt hij met het stoomschip Prins Frederik Hendrik (KNSM) van Paramaribo via Madeira en Le Havre naar Amsterdam. Sinds 1919 zijn alle opleidingen van het Korps Mariniers in Rotterdam geconcentreerd; als ongehuwde rekrut woont hij in de marinierskazerne aan het Oostplein. Het Korps telt op dat moment rond de duizend man, waarvan circa 15 officieren, 200 onderofficieren en 750 manschappen.

Staat van dienst

Tijdens een Duits precisiebombardement op 12 mei 1940 wordt de marinierskazerne aan het Oost-plein grotendeels verwoest, waarbij de stamboeken van de actief dienende mariniers verloren gaan. Harry Molly's conduiteboekje zinkt twee dagen later met Hr.Ms. Johan Maurits naar de bodem van de Noordzee. Niettemin geven krantenberichten een goed beeld van zijn staat van dienst als marinier. Al vrij snel na zijn aanstelling in 1922 belandt de marinier in Nederlands-Indië, bij het waldetachment in Meester-Cornelis, een garnizoensplaats even ten zuiden van Batavia. Het is die jaren onrustig in de kolonie door het groeiende streven van de bevolking naar onafhankelijkheid, naast etnische en sociaaleconomische spanningen onder de militairen. De mariniers worden onder meer ingezet om in Batavia te patrouilleren. Eind 1925 eindigt Harry's eerste Indische uitzending en op 19 december 1925 komt hij in Rotterdam aan met het stoomschip Tambora (Rotterdamsche Lloyd). Dat is net na de feestelijkheden rond het 250-jarige bestaan van het Korps op 10 december; in 1925 bestaat het Korps Mariniers weliswaar 260 jaar, maar de herdenking betreft vooral van het eerdere jubileum waarvan de herdenking in 1915 is uitgesteld wegens de oorlogsomstandigheden (Eerste Wereldoorlog). In juni 1926 neemt hij in korpsverband deel aan de vierdaagse afstandsmarsen in Nijmegen. Na een half jaar Kazerne Oostplein verlaat marinier derde klas Molly Rotterdam in juli 1926 voor Den Helder, aan boord van het artillerie-instructieschip Hr.Ms. Gelderland. Dat schip wordt in die tijd mede gebruikt voor vlagvertoon in Nederlandse havensteden bij officiële gelegenheden.

Medio 1928 verloopt Harry Molly's zesjarige dienstverband bij het Korps Mariniers, maar hij verlengt

zijn contract. Waarschijnlijk wordt hij kort daarvoor bevorderd tot marinier tweede klas, zodat hij in aanmerking komt voor de premie bij re-engagement. Die premie loopt op van 30 gulden voor één jaar bijtekenen tot maximaal 170 gulden bij een vijfjarige contractverlenging. Later dat jaar volgt plaatsing op de nagelnieuwe torpedobootjager Hr.Ms. Kortenaer, die op 3 september in Rotterdam in dienst wordt gesteld. De eerste reis van het schip voert naar West-Indië; het betekent voor Harry het weerzien met zijn geboorteland. Het schip doet van november 1928 tot maart 1929 Ponta Delgada (Azoren), San Juan (Puerto Rico), Curaçao, Bonaire, Paramaribo, Georgetown (Brits Guyana) en Port of Spain (Trinidad) aan. Bij terugkomst van het schip in Den Helder wordt Harry tijdelijk op De Kooy geplaatst, in afwachting van zijn tweede uitzending naar Nederlands-Indië, die op 10 juli plaatsvindt met het stoomschip Patria (Rotterdamsche Lloyd). Tweeëneenhalf jaar later (januari 1932) keert hij vanuit zijn standplaats Soerabaja met dezelfde mailboot terug in Nederland.

Per 1 januari 1932 wordt Harry Molly bevorderd tot marinier eerste klas. Later dat jaar behaalt hij het brevet kanonnier eerste klas. Bij de indienststelling op 6 april 1933 wordt hij geplaatst op de kanonneerboot Hr.Ms. Johan Maurits van Nassau, die op 29 juni van dat jaar

naar West-Indië vertrekt. Op de uitreis naar Curaçao doet het schip Ponta Delgada, Port of Spain en Paramaribo aan. Als vast stations-schip bezoekt de kanonneerboot onder meer de havens van La Guaira (Venezuela), Colón (Panama) en Paramaribo. Hr.Ms. Johan Maurits zal tot mei 1937 in West-Indië blijven, maar marinier Molly keert op 1 september 1935 per motorschip Colombia (KNSM) vanaf Curaçao in Nederland terug. Daarna volgt een verblijf op het opleidingsschip Hr.Ms. Hertog Hendrik, dat begin 1936 een oefenreis van zeven weken

Marinier Harry Molly. (Ingekleurde foto)

maakt naar de Canarische Eilanden. Tijdens die tocht worden de havens van Funchal (Madeira), Santa Cruz de Tenerife, Las Palmas, Horta (Azoren), Casablanca (Marokko) en Cadiz (Spanje) bezocht. In mei en juni maakt Hr.Ms. Hertog Hendrik een oefenreis naar de Oostzee in smaldeelverband met torpedobootjager Z 5 en de onderzeeërs O 9, O 10 en O 11 (Stockholm, Helsingfors, Kopenhagen en Oslo).

De zomer van 1936 ziet het begin van de Spaanse Burgeroorlog, waarbij de nationalisten onder leiding van generaal Franco Spaans-Marokko en Zuid-Spanje in bezit nemen. Daarop besluit de marineleiding tot uitzending van oorlogsschepen naar het Middellandse Zeegebied, met het oog op de Nederlandse handelsvaart via de Straat van Gibraltar en het Suez Kanaal met Nederlands-Indië. In november en december maakt Hr.Ms. Hertog Hendrik een reis naar de Middellandse Zee, die het schip langs de havens van Cagliari (Sardinië), Nice en Tunis voert. Tijdens de feestdagen is het schip even terug in de thuishaven, maar van januari tot april 1937 volgt een tweede Middellandse Zeereis (Napels, Istanboel, Athene, Dubrovnik en Oran (Frans-Algerije)). Vanaf 17 maart kunnen Nederlandse koopvaardijochepen Hr.Ms. Hertog Hendrik om begeleiding door de Straat van Gibraltar vragen. De Spaanse nationalisteng brengen namelijk buitenlandse schepen op om ze te controleren op contrabande. Twee weken later wordt het schip afgelost door de lichte kruiser Hr.Ms. Java, die op thuisreis is vanuit Nederlands-Indië. In april keert Hr.Ms. Hertog Hendrik kort terug in het Nieuwediep, om eind van de maand weer naar de Spaanse wateren te vertrekken. Maar Harry Molly wordt die maand op Willemsoord geplaatst, in afwachting van een voorgenomen nieuwe uitzending naar West-Indië in juli 1937. Uiteindelijk gaat die uitzending niet door, wellicht wegens echtelijke spanningen (zie 'Gezinsleven'). In september wordt de marinier herplaatst op Hr.Ms. Hertog Hendrik, om nog twee maandenlange reizen naar de Middellandse Zee mee te maken, voordat het verouderde pantserschip op 5 mei 1938 van de sterkte wordt afgevoerd.

In mei 1938 volgt Harry Molly's

Harry en Lien Molly-Bruining in 1932.

(achteraf) laatste plaatsing als marinier/kanonnier, aan boord van Hr.Ms. Johan Maurits. Van eind mei tot begin oktober 1938 verleent het schip konvooidiensten in de Straat van Gibraltar. Vroeg in het nieuwe jaar volgt een reis naar Curaçao om daar voor langere tijd als stationschip te opereren, maar in oktober

komt het schip voortijdig terug naar Nederland in verband met het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog (Duitse invasie van Polen op 1 september 1939). Na een onderhoudsperiode wordt Hr.Ms. Johan Maurits in Vlissingen gestationeerd, waar het op de Schelde patrouilleert ter handhaving van de Nederlandse

Marion Molly (Milly Scott) in 1934.

neutraliteit: buitenlandse schepen worden aangehouden en zo nodig doorzocht op contrabande.

Als op 10 mei 1940 de Duitse aanval op Nederland begint, ligt Hr.Ms. Johan Maurits in Vlissingen, vanwaar op de Schelde een vijandig vliegtuig wordt neergehaald. Via Hoek van Holland keert het schip op maandag 13 mei (tweede pinksterdag) terug in Den Helder. De volgende dag wordt vanaf de Waddenzee vuursteun geboden aan de Stelling Kornwerderzand, om de Duitsers aan de Friese kant van de Afsluitdijk tegen te houden. Later die dag krijgt het schip de opdracht om uit te wijken naar Engeland, samen met enkele andere marineschepen. Vroeg in de avond wordt het eskader bij Callantsoog aangevallen door Duitse duikbommenwerpers, waarbij Hr.Ms. Johan Maurits tot zinken wordt gebracht. Van de rond 125 opvarenden komen 18 om het leven en raken 45 gewond, waaronder Harry Molly. De gewonden worden van torpedoboot Hr.Ms. G 13 overgenomen door

als Hr.Ms. Kortenaer tijdens zijn West-Indische reis Paramaribo aandoet van 21 januari tot 7 februari. Daarna zal het contact tussen beiden via briefwisseling hebben plaatsgevonden. Het huwelijk vindt formeel in Paramaribo plaats, waar Lien Bruining er met de handschoen trouwt, aangezien Harry Molly zich op dat moment in Nederlands-Indië (Soerabaja) bevindt. Zijn oom Thomas Molly treedt bij het huwelijk op als gevolmachtigde. Als Harry in januari 1932 in Nederland terugkeert, kan zijn bruid met het stoomschip Cottica (KNSM) uit Suriname overkomen. Het schip vertrekt op 25 februari 1932 uit Paramaribo en komt – via Madeira, Plymouth en Le Havre – op 14 maart in Amsterdam aan. Begin mei 1932 vestigen Harry en Lien zich op het adres Balistraat 25. Het echtpaar krijgt uiteindelijk vijf kinderen; Marion (1933), Anna (1936), Ilse (1937), Theodoor (1939) en Willy (1943), waarvan de eerste vier in Den Helder worden geboren. Oudste dochter Marion zal in de jaren vijftig en zestig furore maken als jazz zangeres Milly Scott, die

de reddingsboot Dorus Rijkers, die ze voor behandeling naar Den Helder brengt. Tijdens het grote bombardement van 24-25 juni 1940 vlucht Harry met zijn gezin naar Amsterdam.

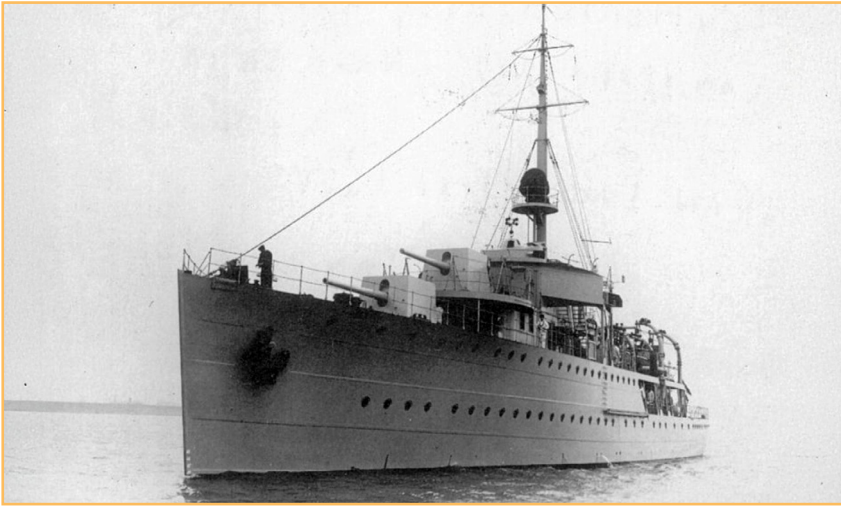
Gezinsleven

Op 1 mei 1930 trouwt Harry Molly met Julia Leentje (Lien) Theodora Bruining (1903-1986), geboren in Paramaribo. Waarschijnlijk leert hij haar begin 1929 kennen,

Nederland in 1966 op het Eurovisie Songfestival vertegenwoordigt.

De crisisjaren dertig zijn (ook) voor het groeiende gezin Molly moeilijke tijden: het salaris van Harry als marinier eerste klas is karig en Lien Bruining kan als gehuwde vrouw met kleine kinderen niet werken. Het gezin verblijft in de jaren dertig op zeven verschillende adressen in Den Helder: Balistraat 25 (1932), Achterbinnenhaven 20I (1932), Keizerstraat 63 (1935), Keizerstraat 90 (1937), Nieuwe Brugstraat 5 (1937), Palmstraat 12 (1937) en Ruyghweg 135 (1939). In het najaar van 1937 wonen Lien Bruining en haar (dan) drie kinderen zelfs korte tijd in Nijmegen (Heydenrijkstraat 68); onduidelijk is of er sprake is van echtelijke spanningen of een acuut huisvestingsprobleem in Den Helder. In juli 1937 wordt hun derde dochter Ilse geboren, in de maand dat Harry naar de West had moeten afreizen. De tropen-premie (40%) op het salaris zou welkom zijn, maar Lien blijft dan voor lange tijd alleen in Nederland achter met drie zeer jonge kinderen.

Duidelijk is dat Harry Molly als marinier vooral op zee of in de tropen verblijft. Zelfs zijn eigen huwelijk kan hij niet bijwonen en bij de geboorte van zijn kinderen is hij meestal afwezig. Zijn vijfde kind wordt anderhalve week na zijn overlijden in 1943 geboren. Later verklaart oudste dochter Marion (Milly Scott) dat het echtpaar Dissel, toegewijde leden van het Leger des Heils, in Den Helder als pleegouders optreden. Maar in de eerste oorlogsjaren verandert de gezinssituatie drastisch; de echtgenoot en vader die vrijwel altijd weg was, is opeens iedere dag thuis. Met vier kleine kinderen woont het gezin in een tweekamer appartement op het adres Jan Evertsenstraat 131I (Amsterdam West). Daaraan komt in mei 1943 echter een abrupt en in

Kanonneerboot Hr.Ms. Johan Maurits van Nassau.

Krijgsgevangenen van Stalag V-a, Ludwigsburg.

Milly Scott tijdens de generale repetitie Snip en Snap Revue in Amsterdam 16-12-1969. (Foto Eric Koch / Anefo, Nationaal Archief)

september van dat jaar een dramatisch einde. Lien Bruininger blijft achter met vijf jonge kinderen in leeftijd variërend van nul tot negen jaar. Dochter Marion omschrijft haar verdere jeugd als moeilijk; zij trouwt in 1951 op zeventienjarige leeftijd.

Krijgsgevangenschap en overlijden

Kort na de Nederlandse capitulatie (14 mei 1940) worden de Nederlandse militairen door de Duitse bezetter uit krijgsgevangenschap vrijgelaten, gedemobiliseerd en op wachtgeld geplaatst. In augustus 1940 omschrijft de ex-commandant van Hr.Ms. Johan Maurits, marinier Harry Molly als een ijverig en plichtsgetrouw soldaat en een man met een opgewekt humeur, betrouwbaar en hulpvaardig. Maar in 1942 worden officieren opnieuw in hechtenis genomen en naar Duitse kampen afgevoerd. In de eerste helft van 1943 ondergaan onderofficieren en manschappen hetzelfde lot; in mei van dat jaar belandt Harry Molly in Stalag V-A in Ludwigsburg. In dat manschappenkamp zijn ongeveer duizend Nederlandse marinemannen en mariniers ondergebracht. De krijgsgevangenen worden vooral ingezet bij het puinruimen in en rond Stuttgart, dat als belangrijke industriestad door de geallieerden wordt gebombardeerd. Harry houdt het kampleven slechts enkele maanden vol: volgens het officiële overlijdensbericht bezwijkt hij op 6 september 1943 aan de combinatie van darmtuberculose en hartfalen. Aldus komt de in een Surinaamse plantagestreek geboren afstammeling van een vrijgemaakte slaaf, als dwangarbeider in een Duits industriegebied om het leven.

(met dank aan de inmiddels 91-jarige mevrouw Marion Molly (Milly Scott) voor de aanvullende informatie en de persoonlijke foto's)